

SOTILAAT VIERAALLA MAALLA

(Julkaistu aikaisemmin Helsingin Reservin Sanomissa)

Suomalaisia SS-vapaaehtoisia pitkään tutkinut Olli Wikberg on julkaissut uuden kuvateoksen, Dritte Nordland. Kirjan nimi viittaa suomalaisen vapaaehtoispataljoonan asemaan kolmantena pataljoonana ulkomaalaisista vapaaehtoisista muodostetun SS-divisioonana Wikingin Nordland-rykmentissä.

Kirjassa on noin 400 kuvaa, lähes kaikki vapaaehtoisten itsensä ottamia. Kuten tekijä esipuheessaan toteaaakin, kuvien tekninen ja taiteellinen taso ei luonnollisesti aina ole kovin korkea, mutta niiden autenttisuus onkin paljon tärkeämpi näkökohta. Kuvat välittävät hyvän kuvan vapaaehtoisten arjesta ja juhlasta ja näyttävät miltä suomalaisen soturin elämä oli vieraalla maalla. Tämä kirja on suunnattu myös kansainvälisille markkinoille, sillä kuvatekstit ovat myös englanniksi.

Ruotsalaisista SS-vapaaehtoisista on tähän saakka tiedetty varsin vähän. Ruotsalainen journalisti Bosse Schön on juuri julkaissut uuden kirjansa Där järnkorsens växer ("Missä rautaristit kasvavat"). Tämä teos täydentää tekijän pari vuotta sitten ilmestynyttä esikoisteosta Svenskarna som stred för Hitler. Schön on sittemmin päässyt tutkimaan Ruotsin turvallisuuspoliisin arkistoja ja selvittää kirjassaan monen vapaaehtoisesti sotaan lähteneen ruotsalaisen tarinan. Verrattuna suomalaisiin vapaaehtoisiiin, Ruotsista lähteneiden motiivit olivat tyystin toiset: moni lähti sotimaan Saksan puolelle ideologisista syistä mutta moni myös paetakseen erilaisia sosiaalisia ongelmia tai jopa välttääkseen oikeuden eteen joutumista.

"Kalterijääkäri" on kiinteästi Suomen itsenäistymiseen liittyvä mutta varmaan monelle salaperäiseksi jäänyt nimitys. Asiaan saadaan nyt uutta valaistusta, kun Turun yliopiston entinen rehtori Arne Rousi on saattanut kirjan muotoon isänsä Arvo Rousin nauhalle sanelemaat muistelukset yli kahdeksankymmenen vuoden takaa. Autenttinen dokumentti on täynnä mielenkiintoisia ja dramaattisia tapahtumia.

Suomlaisten sotavankien kovaa kohtaloa Neuvostoliitossa valaistaan Timo Malmin uudessa kirjassa Suomalaiset sotavangit Neuvostoliitossa 1941-1944. Malmi on jo toistakymmentä vuotta tutkinut aihetta ja valmistelee siitä väitöskirjaa. Kirjassa käydään läpi Neuvostoliiton sotavankileirijärjestelmän ja annetaan tietoja siitä, missä kaikkialla suomalaisia pidettiin vankeina. Neuvostoliiton arkistojen avauduttua Malmi on saanut paljon uutta tietoa ja valaisee mm. suomalaisille sotavangeille tehtyjä "aivopesuyrityksiä". Kirjan toinen osa sisältää entisten sotavankien kertomuksia, jotka tuovat inhimillisen ulottuvuuden tähän traagiseen aiheeseen.

Markus Anaja

=====

Olli Wikberg, Dritte Nordland. Suomalainen SS-vapaaehtoispataljoona kuvissa. Wiking-Divisioonaa, Helsinki 2001. 256 sivua, noin 400 kuvaa. Hinta 240 mk.

Bosse Schön, Där järnkorsens växer. Bokförlaget DN, Stockholm 2001. 220 sivua, kuvitettu.

Aarne Rousi, Shpalernajassa ja Suomenlahden jäillä. Suomen itsenäistymisvuodet viimeisen kalterijääkärin kokemina. Tammi, Helsinki 2001. 238 sivua, kuvitettu.

Timo Malmi, Suomalaiset sotavangit Neuvostoliitossa 1941-1944. Atena, Jyväskylä 2001. 246 sivua.